

Udruga Kurziv – Platforma za pitanja kulture, medija i društva

Svačićev trg 1, 10 000 Zagreb

OIB: 37744271801

T/F +385 1 78 98 732 M +385 99 2007 433

Izveštaj o radu za 2017. godinu

Udruga **Kurziv** osnovana je 2009. godine u svrhu preuzimanja i daljnjeg razvoja portala **Kulturpunkt.hr**, koji je do tada vodila i razvijala **SU Klubtura**, kao i razvoja s njim povezanih projekata i aktivnosti od kojih su u 2017. najvažnije **Abeceda nezavisne kulture**, **Kritika – jučer, danas, sutra** i **Kulturpunktova novinarska školica**.

Program **Abeceda nezavisne kulture** voditeljica kojeg je **Matija Mrakovčić**, proistekao je iz projekta **U fokusu** iniciranog 2009. te je postavljen kao arhiv ideja i praksi nezavisne kulture od 1990-ih do danas, a temelji se na istraživanju, bilježenju, dokumentiranju i historiziranju raznolikih progresivnih, eksperimentalnih, subverzivnih i alternativnih kulturnih i umjetničkih praksi koje nisu dio dominantnih tijekomova visoke i potrošačke kulture te koje sustavno izostaju iz mainstream medija.

Kulturpunktova novinarska školica do sada je održana u devet ciklusa u trajanju od četiti mjeseca, a usmjerena je na obrazovanje mladih koji su zainteresirani za bavljenje novinarstvom u polju suvremene kulture i umjetnosti, a program je usredotočen na vizualne i izvedbene umjetničke prakse, uz modul medijske pismenosti koji je sastavni dio programa postao 2016. godine. Voditeljica Školice i jedna od mentorica je i predsjednica Kurziva i glavna urednica Kulturpunkta Antonija Letinić.

Kritika – jučer, danas, sutra, čiji je cilj afirmacija kritičke valorizacije suvremene domaće kulturno-umjetničke produkcije, ali i postavljanje u fokus rasprave o transformacijama kritike kao forme, partnerski je program Kurziva i Kulturtregera, dok pojedine segmente projekta realiziramo i u suradnji s **Multimedijalnim institutom**. Projekt koordinira Antonija Letinić uz asistenciju Luje Parežanina.

Do prosinca 2017. u organizaciji smo imali 5 zaposlenih osoba. Dvije na puno radno vrijeme (koordinatorica organizacije **Antonija Letinić** i urednica portala **Matija Mrakovčić**), a tri na 5 radnih sati dnevno. Od 15. ožujka zaposlili smo na pola radnog vremena **Martinu Domladovac**, koja je u organizaciji u 2016. godini bila na stručnom osposobljavanju. Martina Domladovac zaposlena je na mjesto novinarke na portalu Kulturpunkt.hr te kao asistentica voditeljice projekta Kulturpunktova novinarska školica. Od 1.6. radno vrijeme produljeno joj je na 5 sati, kao i asistentici koordinatorice **Martini Kontošić**. S odlaskom **Vatroslava Miloša** na njegovo mjesto angažiran je **Lujo Parežanin** koji je od 1.6. zaposlen na 5 radnih sati na mjestu urednika portala Kulturpunkt i asistenta voditeljice projekta **Kritika – jučer, danas, sutra**.

Pored stalno zaposlenih, na projektima i programima organizacije u 2017. surađivalo je 72 vanjskih suradnika koji su honorirani za svoj rad. Ukupni budžet organizacije za 2017. godinu iznosio je 663.087,84 kn. Portal mjesečno posjećuje oko 12 000 posjetitelja. Pored uredničkog tima portala, na produkciji sadržaja u prošloj je godini surađivalo preko šezdeset vanjskih suradnika i autora.

U 2017. godini na portalu **Kulturpunkt.hr** objavljeno je preko 2000 članaka.

Portal Kulturpunkt.hr

U 2017. godini portal **Kulturpunkt.hr** bilježi dvanaest godina rada. Pokrenut 2005. s ciljem pružanja vidljivosti onim kulturnim i umjetničkim sadržajima koji svojim karakterom i problemskom okupacijom isklizavaju iz prostora mainstreama i mainstreamu primamljivih sadržaja, **Kulturpunkt.hr** se razvio u obuhvatan medijski okvir koji nudi platformu za prezentaciju, analizu, kritiku, kontekstualizaciju i sistemsku analizu različitih procesa u poljima kulture, umjetnosti, društva, obrazovanja i medija.

Strateškom uredničkom odlukom redakcije Kulturpunkta, dosadašnja rubrika Vijesti zamijenjena je Temom, rubrikom u kojoj na tjednoj bazi donosimo po tri teme vezane uz aktualna kulturna i društvena pitanja, a pristup obradi tema temelji se na obuhvatnosti te reportažno-istraživačkim metodama. Odluka o promjeni forme je donesena je nakon temeljite analize dosadašnje produkcije i vidljivosti Vijesti te je zaključeno kako bi forma koncentrirana na određene aktualnosti, ali obuhvatnija u odnosu na društveni kontekst bolje odgovarala viziji i misiji Kulturpunkta te bila prikladnija afinitetima naših čitatelja. Kroz redakcijsku evaluaciju i bilježenje reakcija čitatelja odluka se pokazala ispravnom te je utjecala ne samo na rast kvalitete sadržaja portala već i na povećanje čitanosti informacijskog servisa portala.

Portal **Kulturpunkt.hr** neprofitni je internetski portal i jedini medij koji već dvanaest godina kontinuirano prati hrvatsku nezavisnu kulturnu scenu i suvremene umjetničke prakse, s naglaskom na one istraživačke, kritičke, angažirane prirode. Kulturpunkt.hr svoj prostor otvara i građanskim inicijativama koje vode procese javnog zagovaranja, potičući odgovorne socijalne i političke odluke u Hrvatskoj, kao i veću participaciju građana u njihovom donošenju. Neizostavni su fokusi portala kultura mladih, urbana kultura, društveni aktivizam, nove tehnologije, suvremena umjetnost, slobodna kultura, queer kultura, umjetnost novih medija, nove umjetničke prakse, kustoske prakse, eksperimentalni, progresivni i istraživački pristupi u umjetnosti, ali i urbanizam i arhitektura, sociologija urbaniteta i problematika javnog prostora, civilno društvo, rodne teme, mediji, društvo, obrazovanje i suvremena humanistika.

Uz informacijski servis, u kojemu se kontinuirano i redovito objavljuju tem i najave događanja te različiti tipovi natječaja, na portalu se mogu pročitati članci i intervjui iz područja kulture, tekstovi o aktualnim fenomenima popularne kulture, kao i članci koji analitički propituju trendove hrvatskog društva i politike, posebice one koji se odnose na polje kulture i umjetnosti, obrazovanja i medija. Portal, pored fokusa na hrvatsku kulturu i umjetnost, objavljuje informacije iz regije i svijeta, iz polja

suvremenih umjetničkih i kulturnih praksi, kulturnih politika, medijskih politika itd. i na taj način čitatelje informira o važnim i zanimljivim događanjima i trendovima na međunarodnoj sceni.

Dva su načina obrade sadržaja na portalu **Kulturpunkt.hr**: jedan se temelji na informacijskom servisu, a drugi na kritičkom i analitičkom pristupu određenim temama, sadržajima, problemima, fenomenima i sl. Portal doprinosi vidljivosti područja nezavisne i suvremene kulture i specijaliziran je za praćenje ovog specifičnog i heterogenog polja koje uključuje različite kulturne i umjetničke djelatnosti, kao što su kultura mladih, urbana kultura, društveni aktivizam, nove tehnologije, suvremena umjetnost, slobodna kultura, queer kultura, umjetnost novih medija, nove umjetničke prakse, eksperimentalni, progresivni i istraživački pristupi u umjetnosti, kazalište, glazba, film, književnost itd. Pored selektiranja relevantnih informacija za korisnike, portal također proizvodi sadržaje te tako pruža dublji uvid u područja kroz recenzije, kritičke prikaze, intervjue reportaže, eseje i druge tipove članaka. Portal stoga nije samo mjesto koje upućuje na postojeće resurse u virtualnom prostoru, već i sam sudjeluje u proizvodnji novih sadržaja te prati i analizira događanja nezavisne i suvremene kulture koja se odvijaju u realnom prostoru. Time u konačnici portal doprinosi i poboljšava djelovanje i razumijevanje područja nezavisne i suvremene kulture, kao i šireg spektra tema koje pokriva poput medija, obrazovanja i društvenih procesa. Ovdje želimo naglasiti i kako portal već šest godina intenzivno radi na sustavnoj produkciji kritičke valorizacije umjetničke produkcije u poljima vizualnih i izvedbenih umjetničkih praksi, a u posljednje četiri i suvremene klasične i eksperimentalne glazbe i kao takav prepoznat je kao važno mjesto sustavne refleksije koje nudi vrijedne doprinose kako samim umjetnicima tako i publici.

Odupirući se marginalizaciji kulture u medijima **Kulturpunkt.hr** se tijekom 12 godina svog postojanja etablirao u važnu oazu informiranja o događanjima iz kulture, njenim sjecištima s drugim segmentima društva kao i o važnosti koju ona ima za razvoj aktivnih građana i zdravog demokratskog društva. Od samih početaka portal nije pristajao na brzo, instant novinarstvo već njeguje dubinski i kritički pristup obradi tema. Urednička politika portala **Kulturpunkt.hr** naglasak postavlja na obradu sadržaja kroz analitički pristup te ne pristaje na sveprisutnu logiku koja se temelji na formuli: brzo, zabavno i jednostavno. Svi sadržaji koji se objavljuju na portalu urednički su obrađeni. Ovakav pristup smatramo iznimno važnim, jer suvremeni medijski prostor, potaknut brzinom i kvantitetom, sve više zanemaruje kvalitetu te urednička uloga gotovo izostaje. Tako se u medijima, kako bi se zadržao kvantitativni aspekt, često pojavljuju tekstovi koji su neadekvatno strukturirani ili pak jezično nepročišćeni i često vrludaju između govornog, dijalektalnog, književnog i novinarskog stila.

Pored stručnjaka za pojedina područja koji redovno surađuju s portalom i objavljuju svoje članke i intervjue, portal **Kulturpunkt.hr** već godinama otvara svoj prostor mladim i neafirmiranim autorima kojima želi poslužiti kao poligon za istraživanje i usavršavanje njihovih novinarskih i spisateljskih vještina. U suradnji s redakcijskim timom portala, mladi autori uz stalnu mentorsku podršku urednika i novinara, stječu nova znanja i vještine te usavršavaju postojeće, i u konačnici se afirmiraju u kvalitetne autore. U vrijeme kada su humanističke struke na tržištu rada ugrožene, pogotovo kada govorimo o mladima, portal ima važno mjesto u stjecanju prvih radnih iskustava i otvaranju mogućnosti profesionalnih angažmana na polju pisanja i novinarstva.

a) Informacijski servis

Informacijski servis se ostvaruje kroz rubrike **Teme**, **Najave** i **Natječaji**. Najave i natječaji se ažuriraju svakodnevno, a pišu ih, pripremaju, uređuju i objavljuju članovi redakcijskog tima portala **Kulturpunkt.hr**.

Teme – nova rubrika na portalu svojevrsna je spona informacijskog servisa s analitičkim i kritičkim rubrikama kojom se pored fokusa na hrvatsku kulturu i umjetnost, bavimo i sadržajima iz regije i svijeta, iz polja suvremenih umjetničkih i kulturnih praksi, kulturnih politika, medijskih politika itd. i na taj način čitatelje informiramo o važnim i zanimljivim događanjima i trendovima na međunarodnoj sceni.

Od uvođenja rubrike, u 2017. objavljena su 104 članka koja su obrađivala širok dijapazon tema poput lokalnih kulturnih politika i strategija razvoja kulture na državnoj razini (*Kultura bez smisla u društvu bez kontrole*, *Umjesto razvoja – regresija*, *Godina bačena u vjetar*, *U traganju za sistemskim uvidom*), pregleda lokalnih domaćih i regionalnih inicijativa nezavisne kulture (*Novi izazov i smjer kretanja*, *Kuću čine ljudi*, *Društveni potencijali novih-starih prostora*), inkluzivnosti kulture i pitanja izbjeglica (*Dostupna kultura treba biti standard*, *Kultura kao okidač integracije i razumijevanja*, *Participacija znači održivost*, *Osjećati svoju u stranoj zemlji*, *Instrumenti koji ne isključuju*), edukacijskog potencijala muzeja (*Na mladima budućnost muzeja ostaje*, *Za umjetnost nikad nije kasno*, *Jezik suvremene umjetnosti*), pozicije plesa na kulturnoj sceni (*Moguće je misliti samog sebe i kroz drugog*, *Sustavno zanemarivanje plesa*), različitih ekoloških (*Mi smo ovdje biciklom*, *Stare teme na novi način*) i urbanističkih tema (*Borba za vodu počinje na konkretnoj česmi*, *Predizborni urbanizam*, *Iznimke od urbanih pravila*) te brojnih drugih.

Najave - uključuju informacije o događanjima (festivali, izložbe, koncerti, performansi, filmske projekcije, radionice, okrugli stolovi, konferencije i sl.) koji pripadaju području nezavisne i suvremene kulture. Najave svakodnevno pripremaju i objavljuju članovi redakcijskog tima portala, a služe se različitim izvorima, najčešće press najavama organizatora koje redovno stižu na e-mail adresu portala Kulturpunkt.hr, ali i pretraživanjem drugih medija, društvenih mreža, istraživačkim radom i putem profesionalnih kontakata.

Natječaji - rubrika koja nudi sveobuhvatan uvid u različite tipove poziva na sudjelovanja (festivali, konferencije, seminari, radionice itd.), informacije o potporama i stipendijama, edukacijskim programima i sl. Namijenjena je studentima i profesionalcima iz svijeta kulture i umjetnosti. Natječaje prikupljaju, obrađuju (nerijetko prevode) i objavljuju članovi redakcijskog tima portala.

b) Produkcija sadržaja - tekstovi, intervjui i kritike u rubrici Kulturoskop

Kritičko razmatranje pojedinih fenomena suvremenog društva čije otiske nalazimo u svijetu kulture predmet su članaka i intervjua koji se posebno produciraju za potrebe portala **Kulturpunkt.hr**, a objavljuju u rubrici **Kulturoskop**. U osmišljavanju i odabiru tema sudjeluju članovi redakcijskog tima te vanjski suradnici koji su stručnjaci za pojedina područja: nove medijske kulture, suvremene

vizualne umjetnosti, izvedbene umjetnosti, film, glazba, kulturne politike, urbane politike, medijske politike, javna sfera, sociologija, filozofija, javni prostor, javna i zajednička dobra, obrazovanje i obrazovne politike, itd.

Rubrika **Kulturoskop** prati i daje refleksiju, kritiku i analizu aktualnih događanja u svijetu kulture i umjetnosti te društva i politike, a usmjerenjem je mišljena kao širenje, produblivanje i kontekstualizacija sadržaja objavljenih u rubrici Vijesti.

Pored redovnog praćenja kulturnih manifestacija u Hrvatskoj, kroz pisanje osvrti, analitičkih i kritičkih prikaza održanih kulturno-umjetničkih događanja, intervjua s organizatorima i gostima (teoretičarima, umjetnicima, kustosima, kulturnim menadžerima, producentima i drugima) ovih manifestacija, rubrika donosi članke i intervjue koji predstavljaju, ali i problematiziraju važne trendove i pojave u polju kulture, politike i društva koji nisu nužno vezani uz konkretni aktualni događaj/manifestaciju.

Dominantna forma u ovom segmentu su kritički osvrti na aktualnu produkciju u poljima suvremenih izvedbenih umjetnosti i vizualnih umjetnosti. Četvrtu godinu zaredom u ovom segmentu pratimo suvremenu klasičnu te eksperimentalnu glazbu što se pokazalo uspješnim i važnim, s obzirom da je kritika tog dijela umjetničke produkcije u dnevnim i tjednim novinama i medijima gotovo potpuno zanemarena. U 2017. glazbene kritike za Kulturpunkt su pisali **Barbara Gregov**, **Antonio Pošćić**, **Anamarija Žugić**, **Nina Čalopek**, kao i **Neven Svilar** koji se osvrnuo na program ovogodišnjeg *Muzičkog Bijenala*.

Osim redovite kritičke valorizacije domaće produkcije, kritika je otvorena i za raznolike autorske pristupe samoj formi pa je tako ova sekcija iznjedrila brojne autorske pristupe samoj formi kritike koja vrlo često izlazi iz standardnog okvira analize i prikaza samog djela te ga postavlja u širi kontekst, bilo autorskog opusa, umjetničkog pristupa, problemskog odabira i slično. Tako i sekcija kritike nudi obuhvatne i složene problemske prikaze umjetničkih radova referirajući se na druge umjetnike, postavljajući ih u perspektivu sa širim dijapazonom dinamika na domaćoj i internacionalnoj sceni. Ovaj pristup smatramo važnim jer publici daje uvid u širi kontekst onoga što nastaje na domaćoj sceni te pomaže pri razumijevanju slojevitosti utkanih u umjetničke radove.

U području suvremenih izvedbenih i vizualnih umjetnosti, kao i u širem području teorije kulture te aktualne i popularne kulture suradnju smo ostvarili s **Ivanom Slunjski**, **Bojanom Krištofićem**, **Ivanom Pejić**, **Martinom Jurišić**, **Anjom Tomljenović**, **Hanom Sirovicom**, **Mariom Kikašem**, **Antom Jerićem** i **Tončijem Kožulom**.

I dalje nastavljamo raditi na izgradnji mreže vanjskih suradnika te smo nastavili suradnju s autorima izvan Zagreba kako bismo publici pružali uvide u događanja u sredinama izvan glavnog grada. Tako je **Iva Milaković** pisala o *A-festu* u Puli, **Ivana Đerđ-Dunderović** o *Performance Art Festivalu* u Osijeku, **Ana Gospić Županović** o predstavi *Othello* Teatra Verrdi u Zadru, a **Bernard Koludrović** prati riječku novomedijску scenu.

Fokus kritike postavljen je na istraživačke, eksperimentalne, konceptualne, angažirane i kritičke umjetničke prakse. Intenziviranje kritičke refleksije na domaću produkciju smatramo važnim zbog

sustavnog eliminiranja kritike, pogotovo one usmjerene na ova područja umjetničke produkcije, iz šireg medijskog prostora, čime sama umjetnička produkcija ostaje bez validne i kvalitetne evaluacije i valorizacije, kao i bez komunikacijskog kanala s publikom i stručnom javnosti.

Kroz 2017. godinu podrubrika **Kinemaskop** usredotočila se na domaću filmsku produkciju kroz kritičke i analitičke prikaze filmske, festivalske te posebno televizijske produkcije. Imali smo tako priliku obraditi teme posvećene aktualnim strujanjima u dokumentarističkoj i dramskoj produkciji, prije svega serije Nemoj nikome reći te filma *Kratki izlet Igora Bezinovića*. U nastavku suradnje s *Festivalom eksperimentalnog filma i videa - 25FPS* objavili smo članke (tekst **Luke Antonine** te intervju **Dinka Štimca** s dvojcem OJOBACA) koji se detaljnije bave hibridnim audiovizualnim formama i eksperimentalnim filmom.

Osim što smo kontinuiranim radom etablirali rubriku kao relevantan medijski prostor za hrvatski film i kinematografiju, nastavili smo i niz suradnji s autorima mlađe generacije za koje se nadamo da će nastaviti pisati o filmu i surađivati s nama, a velik dio kritičkog i analitičkog prostora posvetili smo festivalima koji sustavno prezentiraju domaću filmsku produkciju, kao što su *Liburnia Film Festival* i *Dani hrvatskog filma*.

Istraživačkim tekstovima naših sad već višegodišnjih suradnica, **Ane Abramović** i **Ive Rosandić**, nastavili smo istraživanje tema filmskog obrazovanja u Hrvatskoj te politika zaštite filmske baštine. Posebno smo zadovoljni iscrpnom analizom manjinskih koprodukcija objavljenom kroz tekstove **Ive Milaković** i **Petre Belc**, koja je zahvatila širok kontekst europske i lokalne perspektive, kao i analizom sve učestalije kratke filmske forme.

Najavljeno praćenje televizijske produkcije proširili smo britkim osvrtima **Tončija Kožula** o značajnim momentima američke televizijske produkcije koja ima sve veći utjecaj na kretanja u općoj, pa tako i domaćoj audio-vizualnoj proizvodnji. Pritom je naglasak postavljen na serije koje svojim tematskim i problemskim fokusima seciraju aktualne društveno-političke procese i fenomene što smatramo iznimno bitnim jer otvaraju prostor za analizu međuveza pop kulture i društvenih procesa te reakcije na njih kroz kulturne proizvode široke potrošnje.

Slijedom navedenog ispunili smo zacrtane ciljeve koji se prvenstveno odnose na praćenje tema, festivala i kvalitetne dokumentarne i dramske produkcije koja najčešće ostaje na marginama medijskog mainstrea. Osim toga, i dalje inzistiramo na radu s novim mladim autorima poput **Leone Širac**, **Mateja Beluhana**, **Luke Bolonića** i **Danijela Brlasa** i stvaranju prostora usavršavanja kritičkog izražavanja.

Također nam je drago što možemo zabilježiti da je jednom od autora **Kinemaskopa**, **Viktoru Zahtili**, na *26. Danima hrvatskog filma* Hrvatsko društvo filmskih kritičara dodijelilo je *nagradu Vladimir Vuković* za najboljeg mladog kritičara 2016. Prema riječima HDFK-a, Zahtila je "svoj stil do savršenstva doveo u kritikama objavljenima na portalu Kulturpunkt.hr".

Svi su tekstovi trajno dostupni na portalu **Kulturpunkt.hr**, u rubrici **Kulturoskop**, podrubrici **Kinemaskop**.

c) **Multimedijalni sadržaj – audio i video podcast i prilozima**

S obzirom da je internetsko novinarstvo uvelike obilježeno multimedijalnošću, redizajnom portala smo otvorili mogućnost za objavljivanje audio i video priloga te postavljanja audio i video podcasta koje čitatelji ne moraju nužno konzumirati na portalu već ih mogu pohraniti na svojim računalima, mobilnim telefonima i dr. Radi se o kratkim, montiranim audio i video zapisima različitih predavanja, performansa, reportaža, manifestacija itd. iz područja nezavisne kulture, suvremene umjetnosti, medija i civilnog društva.

U ovom smo segmentu uspostavili uspješnu suradnju s **Radiom Student** s kojim na dvotjednoj razini produciramo emisiju *Abeceda nezavisne kulture* a koja se nakon emitiranja na radiju objavljuje u formi potcasta na portalu. Više riječi o ovoj suradnji bit će u poglavlju posvećenom programu **Abeceda nezavisne kulture**.

U 2017. smo nastavili projekt audio vođenja kroz izložbe na suvremenoj kulturnoj sceni, s kojim smo započeli 2015. Ovaj nam segment portala predstavlja nadopunu sadržaja, kao i prenosnicu između informacijskog servisa u kojem najavljujemo događanja na sceni i kritičkog osvrtu koji detaljno i dubinski sagledava određenu izložbu. Samo neke od izložaba koje su u 2017. na taj način približene publici vodstvima njihovih kustosa i umjetnika su: *Što želiš zaboraviti?* **Jovane Popić** u **HDLU-u**, *Fazni pomak Ivana Marušića Klifa* u **Galeriji Miroslav Kraljević**, *projekt Actopolis* u **predvorju kina SC**, *Dock Culture* arhitektice **Bojane Vuksanović** u **Galeriji HDD**, grupna izložba *Privremeno* u **Galeriji VN**, *Umjetnost prisvajanja* kustosice **Davorke Perić** u **Galeriji Forum**, izložbena verzija stripa *Mangelos Vol 1* pod nazivom *komentari: mangelos* **Ivane Armanini** i **Marka Goluba** u **Muzeju suvremene umjetnosti** itd.

U istoj rubrici periodički objavljujemo video snimke predavanja i javnih događanja u suradnji s organizatorima. Tako smo objavili seriju snimki nastalih u sklopu konferencije kojom je GONG proslavio 20. rođendan u Studentskom centru u Zagrebu, u suradnji s Multimedijalnim institutom objavili smo predavanje **Branislava Dimitrijevića** koji je tom prilikom predstavio knjigu *Potrošeni socijalizam – Kultura, konzumerizam i društvena imaginacija u Jugoslaviji (1950-1974)*, a snimku razgovora s **Nenadom Puhovskim** objavili smo u suradnji s **Restartom**.

Pored portala, koji je centralni projekt udruge, **Kurziv** provodi još tri programa – **Abecedu nezavisne kulture**, **Kulturpunktovu novinarsku školicu** te **Kritiku – jučer, danas, sutra**

Abeceda nezavisne kulture

Abeceda nezavisne kulture, pokrenut 2009. godine, je program usmjeren na bilježenje, dokumentiranje i arhiviranje razvoja nezavisne kulturne scene u Hrvatskoj na portalu Kulturpunkt.hr, a u 2011. širi se i u offline prostor otvaranjem Centra za dokumentiranje nezavisne kulture u prostoru kluba **Booksa** udruge **Kulturtreger** koja tada postaje i stalni partner u projektu.

Program je zamišljen kao arhiv ideja i praksi nezavisne kulture od 1990-ih do danas, a temelji se na istraživanju, bilježenju, dokumentiranju i historiziranju raznolikih progresivnih, eksperimentalnih, subverzivnih i alternativnih kulturnih i umjetničkih praksi koje nisu dio dominantnih tokova visoke i potrošačke kulture te koje sustavno izostaju iz mainstream medija.

U 2017. godini realizirali smo dubinske pisane intervjuje s umjetnicima koji djeluju na nezavisnoj kulturnoj sceni u Hrvatskoj. Na portalu Kulturpunkt.hr u rubrici **Abeceda nezavisne kulture** objavljeni su intervjui s konceptualnim umjetnikom i filmskim snimateljem **Goranom Trbuljakom** te umjetničkim kolektivom mlađe generacije **Fokus Grupom**, koju čine **Iva Kovač** i **Elvis Krstulović**. U procesu autorizacije nalaze se intervjui s dizajnericom i fotografkinjom **Barbarom Blasin** te redateljicom **Anicom Tomić** i dramaturginjom **Jelenom Kovačić**. Drugi tematski ciklus koji otvaramo jesu pitanja kulturnih politika te razvoja nezavisnih scena u Hrvatskoj i regiji putem dubinskih intervjuja s istaknutim kulturnim radnicima, znanstvenicima i istraživačima, a radi kontekstualnog proširenja pogleda i bilježenja dobrih praksi u polju nezavisne kulture. U 2017. dobili smo uvid u kulturne prakse i politike u Sloveniji, Srbiji i na Kosovu, a trenutno je na autorizaciji intervju s istaknutim beogradskim kustosom i teoretičarom **Branislavom Dimitrijevićem**. Ovu aktivnost realizirali su **Matija Mrakovčić**, **Lujo Parežanin**, **Antonija Letinić** i **Martina Kontošić**.

U 2017. godini selektirali smo dio sadržaja online arhiva na portalu **Kulturpunkt.hr**, u rubrici **Abeceda nezavisne kulture**, koji je poslužio kao baza za koncipiranje sintetičkih i analitičkih tekstova koje planiramo finalizirati u formi dviju publikacija. U 2017. godini na portalu Kulturpunkt.hr objavljeni su tekstovi autorica **Vesne Kesić** (feminističke umjetničke prakse u Hrvatskoj i regiji) i **Ivane Slunjski** (plesna scena u kontekstu razvoja nezavisne kulture). Objavljeni tekstovi su distribuirani putem portala **Kulturpunkt.hr**, web stranice **Centra za dokumentiranje nezavisne kulture** i dostupan je za preuzimanje i trajno dostupan.

U travnju 2017. izložba *Abeceda nezavisne kulture*, koja je premijerno prikazana 2015. u Galeriji Nova u Zagrebu, a prezentirala je materijale prikupljene tijekom provedbe projekta *ABC of Independent Culture* u suradnji sa SEEcultom iz Beograda, postala dio šire dokumentacijske izložbe koju je producirao **Kurziv** pod nazivom *Otpor, pokret, promjena: fragmenti aktivističkih i umjetničkih praksi u regiji od 1980-ih naovamo*. Izložba je postavljena u predvorju kina Studentskog centra u Zagrebu na poziv udruge **GONG** koja je u sklopu regionalnog projekta i konferencije obilježila 20 godina svog djelovanja. Osim video intervjua i fizičkih materijala prikupljenih tijekom projekta, izložba je obuhvatila umjetničke radove angažiranih autora iz cijele regije, a producirana su i tri nova rada temeljem javnog poziva. Izložbu je činila video, audio i tiskana dokumentacija borbi za javne prostore i javna dobra u regiji, mirovni aktivizam, kampanje zaštite okoliša, i zaštite ljudskih prava te osiguravanje stabilnog političkog sustava, a nastala je u suradnji s brojnim pojedincima i organizacijama na nezavisnoj kulturnoj i široj društveno-političkoj sceni. Izložba kojom smo dokumentacijsku bazu nezavisne scene nadogradili ljudskopravaškim praksama civilne scene nastavila je svoj život u virtualnom prostoru

(<https://spomenar.gong.hr/hr/naslovnica/>).

Nastavljena je i suradnja s **Radio Studentom**, uspostavljena 2014. godine. Riječ je o emisiji **Abeceda nezavisne kulture**, koja kroz razgovore s protagonistima nezavisne kulturne i civilne scene predstavlja važne, a manje vidljive pojave i organizacije na kulturnoj sceni. Pristup temama je problemskog karaktera te je cilj emisije istovremeno podići vidljivost nezavisne kulture među novom publikom, kao i potaknuti njeno kritičko promišljanje i kontekstuliziranje u širem kulturnom i društveno-političkom polju. Tijekom 2017. godine producirano i emitirano ukupno 10 emisija *Abeceda nezavisne kulture* (prva 6. veljače, posljednja 22. studenog), koju zajednički produciraju Kulturtreger, Kurziv i Radio Student. Emisije su pripremale i realizirale **Andreja Pančur** i **Emu Pavlović** (Radio Student), **Matija Mrakovčić** (Kurziv) i **Dunja Kučinac** (Kulturtreger). U ovom periodu obrađene su sljedeće teme: nezavisni i community arhivi, požeška alternativna scena, pitanje Studentskog centra, dizajn i nezavisna kultura, mlada književna scena, prostori za književnost na nezavisnoj sceni, 18 godina Kluba Močvara, Domino i 15 godina Queer Zagreba, Medika i prostori nezavisne kulture, Soundart inkubator, Savez udruga Klubtura/Clubture Network, ACT Grupa.

Arhiva svih emisija dostupna je na web stranici Centra, portalu Kulturpunkt.hr u rubrici *Podcast* te na mixcloud stranici Radio Studenta. Arhiv svih radijskih emisija dostupan je na portalu **Kulturpunkt.hr** i Mixcloud stranici **Radio Studenta**. Emisije se redovito promoviraju na društvenim mrežama **Kulturtregera**, **Kurziva** i **Radio Studenta**.

Kulturpunktova novinarska školica

Projekt **Kulturpunktova novinarska školica** usmjeren je na obrazovanje mladih koji su zainteresirani za bavljenje novinarstvom u polju suvremene kulture i umjetnosti, a program je usredotočen na vizualne i izvedbene umjetničke prakse. Deveti ciklus programa ove neformalne edukacije održavao se od listopada 2017. do veljače 2018. godine, odnosno kao i prethodnih godina u jesensko-zimskom kvartalu. Program se sastoji od serije predavanja o pravcima i praksama u poljima suvremenih vizualnih i izvedbenih umjetničkih praksi, novinarskih radionica, terenske nastave kao i mentoriranog pisanja tekstova. Program predavanja koncipiran je na način da naglasak postavlja na razmatranje konteksta te analitički pristup poljima u fokusu. Kroz predavanja polaznici

dobivaju uvid u osnovni okvir polja kulture i umjetnosti te kulturnih politika, te uvodne preglede o različitim podpodručjima suvremenih vizualnih i izvedbenih praksi – uvod u suvremenu umjetnost; umjetnost u javnom prostoru; upoznavanje s konceptualnim, kritičkim, angažiranim, relacionim, participativnim, procesualnim i community umjetničkim praksama; animacija i film; kustoske prakse; suvremene izvedbene prakse, performans, suvremeni ples. Pored samih umjetničkih praksi, poseban programski modul koji razvijamo u sklopu programa školice je medijska pismenost kroz koju se polaznici upoznaju sa strukturom medijskog polja, medijskim politikama, poviješću medija, procesima transformacije medijskog polja; novinarskom etikom; medijskim žanrovima; kritičkim i analitičkim čitanjem medija.

Provedeno je dvanaest predavanja o različitim aspektima suvremene kulture i umjetničkih praksi (*Uvod u kulturne politike i nezavisnu kulturu, Uvod u suvremenu umjetnost, Uvod u suvremene izvedbene prakse, Umjetnost u javnom prostoru i Uvjeti umjetničke proizvodnje*) koji su održali **Antonija Letinić, Klaudio Štefančić, Sabina Sabolović, Agata Juniku i Vesna Vuković**.

Tijekom radionica novinarskog pisanja koje je provodio **Igor Ružić** polaznici su bili educirani o temeljima pisanog novinarstva. Ovaj interaktivni proces prolazio je kroz zakonitosti novinarske profesije, ali i drugih pisanih formi te ih primjenjivao u praksi na vrlo operativan način, a zadaci su se

tijekom radionica temeljili na simulacijama situacija, a kasnije na konkretnim primjerima, kada polaznici sa stečenim zanatskim osnovama kreću u specifična područja.

Pored radionica posvećenih pisanim novinarskim formama, polaznici se kroz program upoznaju i s audio-žanrom, odnosno radijskim novinarskim formama te metodama rada i razlikovanja pisanog žanra od audio formi. **Ljubica Letinić** s polaznicima je radila na upoznavanju sa specifičnostima audio žanrova, kao i na savladavanju tehnike snimanja, montiranja i strukturiranja audio priloga.

Pored predavanja i radionica, polaznici su intenzivno radili na produkciji sadržaja, a svi radovi koji su dosegli adekvatan stupanj dovršenosti objavljeni su na portalu **Kulturpunkt.hr**. Ovaj segment projekta smatramo iznimno bitnim jer je visoko motivirajući za polaznike te im pruža mogućnost izravnog rada s mentorima.

Od 2015. smo se upustili u razvoj modula medijske pismenosti, pa smo tako i u ciklusu započetom 2017. modul medijske pismenosti oblikovali prema strukturi priručnika objavljenog 2016. *Čitajmo između redaka – priručnik za razvoj medijske pismenosti* na kojem smo prethodnih godina radili u suradnji s **GONG**-om, a producirali ga u suradnji s **UBU**-om. Osim u tiskanom obliku, Priručnik je dostupan i na stranicama [Kulturpunkta](#) i [GONG-a](#).

Rad na programu medijske pismenosti smatramo iznimno bitnim jer je medijska pismenost jedan od ključnih temelja demokratskog društva i njegovih građana kojima je zadaća donositi upućene, svjesne i odgovorne odluke te aktivno sudjelovati u demokratskim procesima.

Kritika – jučer, danas, sutra

Kritika – jučer, danas, sutra partnerski je program koji zajednički provode organizacije koje godinama vode internet medije (**Booksa.hr** i **Kulturpunkt.hr**) posvećene praćenju suvremenih umjetničkih praksi i njihovom kritičkom vrednovanju te su svojim dosadašnjim projektima i aktivnostima stekle kako iskustvo tako i relevantnost u područjima koja prate (književnost, nezavisna kultura, suvremene umjetničke prakse).

Cilj ove programske linije jest afirmacija kritičke valorizacije suvremene domaće kulturno-umjetničke produkcije, ali i postavljanje u fokus rasprave o transformacijama kritike kao forme. Kritika je transformacijom medijskog polja izgubila svoju tradicionalno mjesto, a novi medijski formati i pojavnosti nude joj priliku, ali i traže od nje iznalaženje novih oblička, pristupa i jezika. No, osim transformacije medija, transformacija umjetničke produkcije pred kritiku postavlja sličan zahtjev za promišljanjem i artikulacijom novih pristupa i modela valorizaciji umjetničkih praksi. Stoga je i sam program mišljen na način da s jedne strane obuhvaća redovnu produkciju kritike koja će u širini pristupa i autorskih glasova nuditi nove pristupe kritičkoj strukturi, susrete kritičara i upućenu raspravu o ulozi, poziciji, budućnosti i izazovima kritike, kao i predavanja i javne rasprave o suvremenoj kulturi, umjetnosti, društvu i transformacijama ovih polja te pristupe njima iz pozicije kritičkog promatranja.

U sklopu programa **Kritika – jučer, danas, sutra** u 2017. godini, ponovno se okrećemo prema regiji provedbom projekta *Svijet oko nas – Kritički pogledi u regiji* u sklopu kojega realiziramo niz aktivnosti kako u Hrvatskoj tako i u zemljama regije.

U književnom klubu Booksa 21.ožujka s kritičarima iz Hrvatske i Srbije (**Vladimir Arsenić, Saša Ćirić, Dinko Kreho i Boris Postnikov**) održana je tribina *Razgovori preko plota* koju je moderirala **Antonija Letinić**. Tribina se bavila ulogom književnog kritičara u suvremenom kulturnom i političkom kontekstu u regiji, a njezin audio zapis objavljen je na <http://booksa.hr/kolumne/video/razgovori-preko-plota>.

U suradnji s Multimedijalnim institutom organizirali smo 23. rujna gostovanje i predavanje francuskog filozofa i teoretičara **Brune Latoura** koje se održalo u Muzeju suvremene umjetnosti. Video zapis predavanja objavljen je na <http://booksa.hr/kolumne/video/video-bruno-latour-u-msu-u>.

U sklopu programa *Sjedinjene Države Levanta* koji se provodi za vrijeme *Human Rights Film Festivala*, libanonski povjesničar, politolog, književni kritičar i urednik časopisa za kulturu i teoriju Bidayet, **Fawwaz Traboulsi** održao je dva predavanja. Prvo predavanje koje se tiče odnosa rata i sjećanja održalo se na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 7.prosinca dok je drugo predavanje održano u kinu Europa 9.prosinca. U sklopu novina koje se izdaju povodom HRFF-a objavljen je prijevod Traboulsijevog teksta o Bliskom Istoku.

U sklopu edukacijskih aktivnosti programa s mladim kritičarima se radilo na mentoriranju njihovih kritičkih radova i eseja. Kroz mentoriranje smo prolazili: odabir i definiranje, odnosno fokusiranje teme, koncipiranje teme, oblikovanje teksta, strukturiranje teksta, razvoj argumentacijske linije, artikulacija kritičkog stava. Na Kulturpunktu su objavljene kritike i tekstovi najuspješnijih polaznika **Anje Tomljenović, Borne Kezelea i Tibora Obradovića**.

Poseban segment kritike realiziran je u sklopu **Human Rights Film Festivala** održanog u prosincu 2017. gdje smo s polaznicima radili na praktičnim primjerima i mentoriranju njihovih kritika. Najkvalitetniji tekstovi objavljeni su na portalu Kulturpunkt.

Provedene su i međunarodne aktivnosti u regiji. S ciljem razmjene znanja i iskustava u dosadašnjem bavljenju kritičkim praksama te stvaranja prostora za dijalog među praktičarima i teoretičarima u regiji u sklopu događanja u Beogradu održan je javni razgovor na kojem su sudjelovali kritičari iz Hrvatske i Srbije. Ovo događanje pod naslovom *Kome (ne)treba kritika?* okupilo je preko 50 sudionika koji su aktivno doprinosili raspravi te se razvio iznimno živahan razgovor među sudionicima u kojem su se pokazale brojne razlike u poimanju kritičkih praksi i pristupa kako u ideološkom tako i u strukturnom i vrijednosnom viđenju uloge i razvojnih procesa ove forme. Osim

javnog razgovora, beogradski program projekta je od 26. do 28. svibnja obuhvatio i interni trodnevni kolokvij kritičara posvećen koncipiranju publikacije koja će biti objavljena do kraja godine te mentorske radionice sa mladim kritičarima u području književnosti i vizualnih umetnosti, koji su vodili književni kritičar **Vladimir Arsenić** i kustosica **Maja Ćirić**.

SCCA-Ljubljana je u sklopu svog obrazovnog programa koncipirao i realizirao radionice i predavanja iz kritike na kojima su se polaznici upoznivali s uvjetima umjetničke proizvodnje i kulturnim politikama kao određujućim faktorima u produkciji umjetničkog rada, te čitanjem i interpretacijom umjetničkih radova uz kritičku analizu. U realizaciji ove aktivnosti sudjelovali su Miha Kelemina, Alenka Pirman i Petja Grafenauer. Program je koncipiran u suradnji s partnerima iz regije.

Od 14. do 17. prosinca u Skopju su organizirane finalne aktivnosti ovogodišnjeg dijela regionalnog programa, a u sklopu gostovanja u Skopju organizirali smo radionicu kritike koju su vodili **Lara Plavčak** i **Miha Kelemina** iz SCCA-Ljubljana, **Luka Ostojić** (Kulturtreger) te **Lujo Parežanin** i **Antonija Letinić** (Kurziv). Pored radionice, u sklopu programa održana je i izvedbena radionica koju je vodio ruski kolektiv *Što Delat?*, potom predavanje i

razgovor s umjetnicima iz tog kolektiva. Drugog dana programa održan je otvoreni razgovor u kojem su sudjelovali Vladimir Jankovski i Nebojša Vilić (Makedonija), Lara Plavčak i Miha Kelemina (Slovenija), Vesna Milosavljević (Srbija) te Luka Ostojić, Lujo Parežanin i Antonija Letinić (Hrvatska) na temu stanja kritike u regiji. Razgovor pod naslovom *Rasuti dijalozi – kritičko promišljanje kritike*, koji su iz publike pratili i u njega se uključivali kritičari, novinari i kulturni djelatnici iz Makedonije, bavio se problemom transformacije kritike u kontekstu transformacije proizvodnog procesa medijskih sadržaja te rastom i dostupnošću brojnih novih platformi i formata koje donosi Internet. Zadnjeg dana festivala predavanje pod naslovom *Efekt leptira – od obećanja institucionalne kritike do potencijala aktivističke umjetnosti* održala je Suzana Milevska nakon čega je uslijedio razgovor s publikom.

SCCA-Ljubljana je u jesenskom periodu ugostila beogradskog kustosa i teoretičara umjetnosti Andreja Beretu koji je održao predavanje i dvije radionice o suvremenim kustoskim praksama. U predavanju i radionici bavio se procesom rada na izložbi, odnosima između kustosa i umjetnika kao i evaluacijom izložbenog projekta.

U sklopu programa izdavaštva u ovoj godini smo naručili i objavili tekst **Vladimira Tasića** koji je napisao književne komentare na zbirku priča **Davidu Albaharija** *21 priča o sreći* te filozofske

komentare na teze o sreći iz eseja *Metafizika stvarne sreće* **Alaina Badioua**. Komentari su uključeni kao integralni dio u zbirku priča *21 priča o sreći* koju su izdali **Kulturtreger** i **Multimedijalni institut**. Književni komentari su primjer književno-filozofske kritike izražene u formi komentara konceptualno i formalno povezanih s tekstom na koji se referiraju. U tom smislu, ovo je inovativan iskorak kako u književnom tako i u teorijskom polju.

Ključna aktivnost 2017. godine usmjerena je na produkciju publikacije o kritici pod naslovom *Rasuti dijalozi – kritičarska promišljanja kritike* koja okuplja seriju eseja, promišljanja o kritici, samih kritičara koji su sudjelovali u kolokvijima. **Una Bauer** pisala je o problemu kritičarske subjektivnosti u odnosu na nove izvedbene prakse koje tu kategoriju problematiziraju, **Dinko Kreho** analizirao je odnos kritičkih praksi i društvenih mreža, **Neven Svilar** komentira različite medije kritike, **Bojan Krištofić** dao je pregled platformi na kojima se kritika danas javlja, **Nina Čalopek** i **Ksenija Stevanović** osvrnule su se na glazbenu kritiku, **Igor Ružić** kroz vlastito iskustvo govorio je o poziciji kritičara, **Mario Kikaš** problematizirao je jezik(e) kritike, **Vladimir Arsenić** pisao je o važnosti negativne kritike, **Lujo Parežanin** analizirao je implikacije i primjere lijeve književne kritike, **Luka Ostojić** naglasak stavio je na selektorsku funkciju kritičara, dok je **Nađa Bobičić** pisala o ženskim glasovima u književnoj kritici. **Lara Plavčak** i **Miha Kelemina**, slovenski partneri iz SCCA-a, u svom se problemskom tekstu bave transformacijom kritike vizualnih umjetnosti u slovneskom medijskom kontekstu. Glavna urednica publikacije je **Antonija Letinić**, a uredništvo još čine **Lujo Parežanin** i **Luka Ostojić**. Za dizajn je zaslužan **Zoran Đukić**. Pored autorskih eseja, publikacija podrazumijeva i prateći izbor kritika kojima je cilj oprimjeriti problemske korpuse načete esejima. Ovom publikacijom namjera je zaokružiti dosadašnje kritičarske susrete te propitivanja kojima smo se u kolokvijima bavili te poslužiti kao svojevrsna podloga za daljnje usmjeravanje projekta i projektnih aktivnosti. Publikacija je trenutno u procesu finalizacije.

Suradnje i partnerski odnosi

Kurziv je član nekoliko lokalnih, nacionalnih i regionalnih platformi i saveza udruga poput **Operacije grad** i **Kooperative** te surađuje s brojnim organizacijama nezavisne kulturne scene, ali i organizacijama angažiranim na temama obrazovanja, ljudskih prava i demokratizacije.

Kurziv je u 2017. bio nositelj regionalne platforme *Svijet oko nas – Kritički pogledi u regiji* u sklopu koje realiziramo niz aktivnosti kako u Zagrebu, tako i u zemljama regije u suradnji sa **SEEcultom** iz Srbije, **SCCA** iz Slovenije i **Kontrapunktom** iz Makedonije, a suradnju nastavljamo i u 2018. godini.

Od jeseni 2016. godine započeli smo s provedbom projekta *Displaced in Media – building an infrastructure to support participation of young refugees through media* podržanog kroz program *Erasmus +*. Nositelj projekta koji se nastavio i kroz 2017. je **Europska kulturna fondacija – European Cultural Foundation**, a **Kurziv** je jedan od partnera. Također smo i partneri na projektu *Culture in Action* podržanom kroz **Open Society Institute** u suradnji s platformama **Klubtura** i **Operacija grad**.

U 2017. kao nositelji smo prijavili projekt *Kako je to bilo nekad?* na poziv **Europskog socijalnog fonda** za *Umjetnost i kulturu 54+ Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020.*

Također smo intenzivno radili na razvoju i povećanju prihoda od samoprihodovanja kroz provedbu kampanja, medijska pokroviteljstva te razvoj oglašivačke djelatnosti kroz koju smo ostvarili suradnju s Uredom za Udruge, T-comom i Visokom poslovnom školom Zagreb.

Kurziv je i pridruženi član europske mreže časopisa u kulturi **Eurozine** čijem smo okupljanju, pod nazivom *Democracy Delivered? Europe between digital salvation and post-truth resignation*, prisustvovali od 20. do 22. listopada u Tartuu u Estoniji.

Kurziv je u 2017. godini bio korisnik institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva za stabilizaciju i/ili razvoj udruge, a programe udruge podržavali su i Zaklada Kultura nova, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske te Grad Zagreb.

Rad portala Kulturpunkt.hr u 2017. podržavali su: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; Grad Zagreb; Hrvatski audiovizualni centar; Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija (AEM).

